

депутата від Волинської області В.Карпука, декан історичного факультету ВНУ ім. Лесі Українки, канд. іст. наук, доц. кафедри новітньої історії України А.Шваб, заступник декана, канд. іст. наук, доц. кафедри давньої і нової історії України Я.Шабала. Університетський редакційно-видавничий відділ «Вежа» підготував до друку збірник матеріалів конференції.

І.Ю.Тарасенко (Київ)

НАУКОВІ ЧИТАННЯ У МУЗЕЇ-МЕМОРІАЛІ ГЕТЬМАНА ІВАНА ВИГОВСЬКОГО

Конотопська битва 1659 р. мала непересічне значення в історії України, відтак цілком логічним було видання 11 березня 2008 р. указу Президента України «Про відзначення 350-річчя перемоги війська під проводом гетьмана України Івана Виговського у Конотопській битві». Відповідно до нього відбулася низка заходів, серед яких слід вирізнити наукові читання, що їх провів 9 жовтня 2009 р. єдиний в Україні музей-меморіал гетьмана Івана Виговського у с. Руда Жидачівського р-ну Львівської обл. (директор С.Ревуцький) разом зі Львівською галереєю мистецтв (директор Герой України Б.Возницький). Відкриваючи конференцію, останній підкреслив необхідність глибокого дослідження життя й діяльності І.Виговського, подолання фальсифікацій та стереотипів, що стосуються його особи, Конотопської битви і взагалі історії України доби Руїни. *Б.Возницький, С.Ревуцький та В.Пушкі* презентували збірник статей попередньої наукової конференції у Жидачеві (2008 р.) «Іван Виговський. Збірник статей наукової конференції, присвяченої 350-літтю Гадяцької угоди» (Львів, 2009 р.). Учасників наукових читань привітали крайовий отаман Прикарпатської Січі *В.Стинячів*, письменник і кінорежисер *З.Суходуб* та ін.

Першу із заявлених доповідей (д-р іст. наук., проф. *Ю.Мицик*, канд. іст. наук *І.Тарасенко* (Київ)) було присвячено безпосередньо гетьману: «Класики польської історіографії другої половини XVII ст. про І.Виговського (В.Коховський, С.Твардовський)». У ній зазначалося про малодосліджені сюжети найвизначніших польських хронік XVII ст., які стосувалися українського гетьмана. Зокрема, було звернено увагу на звітку В.Коховського, згідно з якою молодий І.Виговський навчався разом із Б.Хмельницьким в єзуїтській школі у Львові. Також вказувалося на деякі неznані досі документи польських архівів, які свідчать про діяльність його в останній період життя як барського старости. Пов'язаним із даною доповіддю було повідомлення аспірантки *Є.Литвиненко* (Київ), яка розглянула дані про І.Виговського та Конотопську битву у німецькій хроніці «Театр Європи». І хоч вони займають небагато місця, містять помилки і неточності, ця хроніка чимало прислужилася в поширенні знань про Україну й гетьмана І.Виговського у тогочасній Європі. Повідомлення д-ра іст. наук *Т.Чухліба* (Київ) стосувалося значення Конотопської битви в контексті європейської історії. Завідувач кафедри історії південних і західних слов'ян Чернігівського державного педуніверситету д-р іст. наук, проф. *С.Леп'яко* проаналізував формування ідеї «Козацького князівства» й внесок у цю справу І.Виговського. Д-р іст. наук *В.Брежуенко* (Київ) порівняв концепції Люблінської та Гадяцької уній, а д-р іст. наук *М.Пасічник* (Львів) розглянув основні етапи біографії політичного опонента І.Виговського – переяславського полковника Т.Цицюри.

Науковий співробітник Конотопського краєзнавчого музею *Ш.Акічев* зосередив увагу на успішній обороні Конотопа 1659 р., підкресливши полководницький талант її організатора полковника Г.Гуляницького. Доповідь була доповнена демонстрацією документального фільму, знятого безпосередньо на місцях боїв. Військові аспекти гетьманування І.Виговського розглянула студентка Національного університету «Києво-Могилянська академія» *Н.Матяш* («Гетьман І.Виговський і Миргородський полк»). Важливих біографічних сюжетів стосувалися повідомлення *В.Пушка* (Львів) («Землеволодіння гетьмана І.Виговського») й канд. іст. наук *В.Рудого* («Деякі зауваги до заповітів Івана Виговського та Олени Стеткевич»).

Окремий блок доповідей було присвячено Жидачівщині, оскільки саме тут містилися маєтності І.Виговського, його дружини Олени та сина Остапа. Це – повідомлення завідувачів кафедр Львівського національного університету ім. Івана Франка д-ра іст. наук, проф. *Л.Войтовича* («Жидачівське князівство – Жидачівська земля – Жидачівський повіт»), д-ра іст. наук, проф. *М.Кріля* («Конфесійна боротьба на дрогобицько-самбірському Підгір'ї у першій половині XVII ст.»), а також канд. іст. наук *В.Слободяна* («Церкви Любомльського староства за часів старости Івана Виговського»).

Для учасників читань було організовано цікаву культурну програму, що включала відвідини Музею-меморіалу Івана Виговського, екскурсію до трьох галицьких замків – Золочівського, Олеського, Підгорецького тощо. Безумовно, наукові читання у Музеї-меморіалі Івана Виговського стали новим кроком як у дослідженні життя й діяльності цього гетьмана України, так і у справі вивчення одного з найцікавіших регіонів нашої країни.

Г.Ю.Баженова (Київ)

МІЖНАРОДНА ЛІТНЯ ШКОЛА «ВИВЧЕННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ РОСІЙСЬКОЇ СПАДЩИНИ У ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ»

Період інтенсивної діяльності науковців, зокрема істориків, фактично збігається з початком навчального року. Однак тенденції останніх років свідчать про те, що і літо (традиційний період відпусток) також можна використати з користю. Навіть більше, поєднати корисне з приємним. Особливе місце у цьому контексті відводиться літнім школам – кількотижневим тематичним зібранням наукової молоді з різних країн та установ. Характерно, що ця форма міжнародної наукової комунікації стає дедалі популярнішою, оскільки дає дослідникам змогу у стислі терміни ознайомитися з останніми досягненнями провідних учених різних наукових шкіл і напрямів, а також з історико-культурними пам'ятками місця проведення сесії. Регулярно такі зібрання проводять центр східноєвропейських студій Варшавського університету та інститут міждисциплінарних досліджень «*Artes liberales*» Варшавського університету. Традиційними стали також літні школи молодих учених країн СНД у рамках Міжнародної асоціації інститутів історії країн СНД та ін.

Одним із таких зібрань стала наукова сесія «Вивчення та викладання російської спадщини у глобальному світі», проведена 17–29 липня 2009 р. поблизу Лівадії у Криму. Її ідейними натхненниками виступили доктор історичних наук, професор історії Університету Темпл у Філадельфії (США) В.Зубок та його дружина, канд. психол. наук О.Вітенберг. Ця школа стала логічним продовженням дворічного циклу курсів підвищення кваліфікації, які протягом 2007–2008 рр. В.Зубок проводив для молодих викладачів гуманітарних і соціальних наук класичних університетів та педагогічних вузів Російської Федерації. Фактично ці курси були спробою підтримати периферійну науку в Росії за допомогою коштів фонду Карнегі. Важливим для В.Зубка як організатора таких наукових сесій стало забезпечення і збереження міждисциплінарності в їх роботі, що передбачало запрошення фахівців різних дисциплін. Як результат, поряд з істориками у межах курсів працювали також соціологи й економісти.

Осмилення нагромадженого досвіду та результатів роботи курсів спонукало В.Зубка до проведення літньої наукової школи міжнародного формату. Цю ідею фінансово підтримали фонди Карнегі та «Русский мир», які й забезпечували умови роботи форуму. Важливо, що під час його підготовки було реалізовано декілька новаторських ідей. Зокрема, у роботі школи взяли участь як російські, так і американські викладачі, причому вдалося зібрати вчених, які досягли неабияких висот у своїх галузях. По-друге, до викладання було запрошено науковців, які стали продуктом «відпливу мізків» передовсім тих, хто вже досяг наукових та викладацьких висот у США і вільно спілкується як російською, так і англійською мовами. Окрім того, організаторам удалося поєднати цей проект із «поверненням мізків». У результаті вони познайомили вчених, які залишили Росію у 1980 – на початку 1990-х рр., із молодим поколінням, яке виросло на пострадянському просторі за останні 15–20 років.